

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۱۲/۱۶

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۱/۰۳/۰۳

فریبا قرائی^۱، عباس‌علی ایزدی^۲

مطالعه تطبیقی روش‌های انتخاب دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در نه کشور جهان و ایران

چکیده

هدف تحقیق حاضر بازنگری روش انتخاب دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در ایران است و تلاش می‌شود با توجه به منابع مرتبط و شناسایی روش‌های انتخاب دانشجو در سایر کشورها پیشنهادهایی در این زمینه ارائه شود. به این منظور شیوه‌های انتخاب دانشجو در ۹ کشور شامل آمریکا، انگلستان، برزیل، ترکیه، چین، فرانسه، کره، مالزی و هندوستان جمع‌آوری شده است. به جز کشورهایی که از روش متمرکز انتخاب دانشجو استفاده می‌کنند در سایر کشورها نیز جمعاً ۲۰ دانشگاه معتبر شناسایی شده و روش‌های انتخاب دانشجو توسط آن‌ها مورد مطالعه قرار گرفت. بررسی‌ها نشان می‌دهد که نتایج دروس دبیرستان در اکثر کشورها از عوامل انتخاب داوطلبان ورود به دانشگاه به‌شمار می‌رود، ضمن اینکه در برخی موارد از آزمون سراسری نیز کمک گرفته می‌شود. در نیمی از کشورهای مورد مطالعه از عوامل دیگری چون مصاحبه، بیانیه‌های فردی، و نمونه کاری در سنجش داوطلبان استفاده می‌شود. همچنین مشخص شد که روش متمرکز انتخاب دانشجو فقط در دو کشور اجرا می‌شود و سایر کشورها یا از روش غیرمتمرکز استفاده می‌کنند و یا در حال تبدیل روش خود به سمت عدم تمرکز انتخاب دانشجو هستند. مسئولیت انتخاب دانشجو در اکثر موارد به عهده دانشگاه مربوطه است. در پایان مقاله پیشنهادهایی برای بازنگری روش انتخاب دانشجو ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: انتخاب دانشجو، دانشجوی معماری و شهرسازی، تجارب جهانی انتخاب دانشجو، بازنگری انتخاب دانشجو در ایران.

^۱ دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر، استان تهران، شهر تهران (نویسنده مسئول)

E-mail: gharai@art.ac.ir

^۲ استادیار دانشکده معماری، پردیس هنرهای زیبا دانشگاه تهران، استان تهران، شهر تهران

E-mail: aizadi@ut.ac.ir

مقدمه

شیوه‌های مختلف انتخاب دانشجو و استفاده از روش کنکور فعلی یا تغییر آن از مسائلی است که در سال‌های اخیر مورد بحث و بررسی زیادی قرار داشته است و برنامه‌ریزی برای حذف کنکور در سال ۱۳۹۰ از سال‌های قبل آغاز شده است. اما به دلیل مشکلاتی که در برگزاری امتحانات سراسری توسط آموزش و پرورش وجود دارد هنوز این کار عملی نشده است ولیکن پیشنهادهایی در جهت استفاده از سوابق تحصیلی در کنار کنکور وجود دارد.

در میان رشته‌های مختلف تحصیلی روش انتخاب دانشجو برای رشته معماری در دهه‌های اخیر خود بسیار بحث برانگیز بوده است. رشته معماری از یکسو جزو رشته‌های هنری محسوب می‌شود که از این لحاظ باید بر اساس توانایی‌های ذهنی و عملی مورد نیاز در گروه هنر مورد بررسی قرار گیرد (درودگر، ۱۳۸۲). از سوی دیگر این رشته در گروه‌های فنی و مهندسی جای دارد و ابعاد تکنولوژیک ساختمان که امروز به سرعت در حال گسترش است از اجزای اصلی آن به‌شمار می‌آید. لذا یک معمار موفق باید توانایی لازم برای شناخت و تحلیل و محاسبه و اجرای این زمینه از کار را نیز دارا باشد (گلابچی، ۱۳۸۲). در نتیجه در انتخاب دانشجوی معماری که یکی از مسائل مورد بحث در این تحقیق است توجه به موارد بالا دارای اهمیت زیادی است.

روش انتخاب دانشجوی معماری در ایران بیش از یک دهه قبل تغییر کرد. قبل از آن، توانایی‌های ترسیمی و تجسمی داوطلبان حین امتحان ورودی سنجیده می‌شد ولی با تغییر روش امتحان کنکور، فقط اندوخته‌های دروس دبیرستان مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. در مورد مطلوبیت این دو روش در انتخاب دانشجوی معماری نظرات مختلفی در جامعه دانشگاهی مطرح بوده است و پژوهش‌های بسیار معدودی در این زمینه صورت گرفته است (ایزدی، ۱۳۸۲).

رشته شهرسازی در سال‌های اخیر به دلیل گسترش سریع شهرها در ایران و نیاز به نیروی کارآمد در برنامه‌ریزی و طراحی شهری ایجاد شده است. انتخاب دانشجوی شهرسازی نیز به دلیل بین‌رشته‌ای بودن آن باید ابعاد گوناگونی از توانایی‌های فرد را مورد سنجش قرار دهد. این رشته از یکسو در پیوند با علوم انسانی از قبیل جامعه‌شناسی، اقتصاد و جغرافیا قرار دارد در حالی که از سوی دیگر به توانایی‌هایی نظیر تحلیل سازمان و برنامه‌ریزی و طراحی فضاهای شهری نیاز دارد. بنابراین شناسایی روشی که بتوان با آن توانایی‌های لازم برای ورود به این رشته را ارزیابی نمود اهمیت زیادی دارد و می‌تواند در موفقیت آتی داوطلبان مؤثر باشد. تاکنون پژوهشی در مورد نحوه انتخاب دانشجوی شهرسازی در ایران انجام نگرفته و انجام بررسی در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد.

مقاله حاضر به منظور آشنایی با شرایط و نحوه انتخاب دانشجوی معماری و شهرسازی در مقطع کارشناسی در نه کشور مختلف تنظیم شده است تا با استفاده از تجارب آنان و جمع‌بندی اطلاعات کسب شده و مقایسه آن با شرایط کنونی انتخاب دانشجوی معماری و شهرسازی در ایران بتوان در رفع نارسایی‌های احتمالی گام‌های مفیدی برداشت.

پیشینه تحقیق

در یک مطالعه تطبیقی زمانی (۱۳۸۵) شیوه‌های انتخاب دانشجو و هدایت استعدادها در رشته کشاورزی در نه کشور جهان را مورد بررسی قرار داده است. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که فاکتورهای اصلی برای ورود به این رشته در نظام‌های بسته (دارای آزمون ورودی) تا باز (بدون آزمون ورودی) شامل موارد زیر است: مدرک پایان دوره متوسطه (دیپلم) و آزمون‌های ورود

به دانشگاه. البته اشاره شده است که مدرک پایان تحصیلات متوسطه شرط ضابطه‌مندتری برای پذیرش در نظام‌های باز است. فقط در دو کشور از میان نه کشور مورد بررسی عواملی چون مصاحبه و تجربه کاری یا توصیه‌نامه معلمان نیز جزو ملاک‌های انتخاب دانشجویان بوده است. موارد امتحانی عمدتاً شامل علوم و علوم زیستی بوده و در برخی کشورها معلومات عمومی و هوش نیز مورد سنجش قرار می‌گرفته است. تنها یک کشور (هندوستان) معلومات کشاورزی را در آزمون انتخاب دانشجویان دخیل کرده است. پیشنهادهای زمانی برای ارتقای روش انتخاب دانشجوی کشاورزی شامل: داشتن تجربه در کشاورزی و گذراندن دروس مرتبط در دبیرستان، تعیین حداقل نمره و پرهیز از نمرات جبرانی و مشاوره تحصیلی از دوران کودکی است.

در مطالعه دیگری نحوه پذیرش دانشجویان در رشته‌های علوم انسانی در نه کشور جهان با شیوه متداول در ایران مقایسه شده است (صباغیان، ۱۹۸۵) و نتایج حاصل و پیشنهادهای ارائه شده عبارت است از: لزوم بهره‌گیری از آموزش و هدایت صحیح از دوران نوجوانی، پذیرش اولیه دانشجویان برای یک یا دو ترم قبل از تعیین رشته، توجه به سابقه تحصیلی دوره دبیرستان داوطلبان، توجه به نیازهای بازار کار، پراهمیت شدن نقش دانشگاه‌ها در انتخاب دانشجویان، برگزاری آزمون‌های تستی و تشریحی در کنار هم و در صورت امکان حذف کنکور سراسری.

در مطالعه دیگری که توسط عقیق (۱۳۸۶) انجام شده چگونگی پذیرش دانشجویان در رشته‌های فنی و مهندسی در نه کشور جهان بررسی شده است و به این نتیجه رسیده است که آموزش عالی در کشورهای مختلف بر اساس سیاست کلان کشور بر سه روش اصلی متمرکز، نیمه‌متمرکز و غیرمتمرکز استوار است. پیشنهادهایی که وی پس از بررسی و مطالعات خود (۱۳۸۶) ارائه می‌نماید شامل موارد زیر است: ارائه اطلاعات لازم در خصوص نحوه تحصیل در رشته‌های فنی و مهندسی و توان مورد نیاز این رشته‌ها در دوره پیش‌دانشگاهی، ایجاد دوره‌های آموزش کوتاه‌مدت برای رشته‌های فنی و مهندسی به‌منظور استفاده در بخش صنعت و پرهیز از تراکم داوطلب در آموزش عالی، آموزش تکنیسین‌های مورد نیاز از طریق کارخانه‌ها.

نگاهی گذرا بر سیر تحول روش‌های سنجش

بر اساس مطالعات گاردنر^۱ (1996، 12) امتحانات انتخاب دولتمردان و کارکنان حکومتی در چین باستان از قدیمی‌ترین روش‌های وسیع سنجش برای انتخاب افراد محسوب می‌شود. تاریخ شروع چنین امتحاناتی که به‌طور منظم (در سطوح محلی، منطقه‌ای و ملی) برگزار می‌شده است به قرن هفتم میلادی باز می‌گردد و تا اوایل قرن بیستم ادامه داشته است. رانتری^۲ (1994، 66) با بررسی متون قدیمی نشان می‌دهد که امتحانات امپراتوری چین اساساً بر مبنای سنجش مهارت‌های عملی لازم برای دولتمردان (شامل اسب‌سواری و تیراندازی) شکل گرفته است. ولیکن به‌تدریج اصول آن تغییر می‌کند و به‌جای سنجش مهارت‌های عملی، آزمون کتبی درباره آن مهارت‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در انگلستان اولین امتحان رسمی سنجش حرفه‌ای در سال ۱۸۱۵ برگزار شد و آن آزمون حرفه‌ای پزشکی بود. پس از آن آزمون‌هایی برای مشاوران حقوق و حسابداران در سال‌های ۱۸۳۵ و ۱۸۸۰ به‌مورد اجرا گذاشته شد. به دنبال رشد اقتصادی-اجتماعی آن زمان و متعاقب افزایش تقاضا برای ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در دانشگاه‌های آکسفورد، کمبریج، لندن و دارهام در سال ۱۸۵۰ هیئت ممتحنین ایجاد و آزمون‌های انتخاب دانشجویان برگزار شد (Gipps & Stobart, 1993).

تا اواسط قرن ۱۹ یک فرد تحصیل کرده در آمریکا به شخصی اطلاق می‌شد که ذهن او با متون کلاسیک و قدیمی انباشته شده باشد. با وجود اینکه کالج‌های مختلف در نحوه انتخاب دانشجوی آزاد بودند، تفکر حاکم این بود که متون قدیمه نظم و انضباط ذهنی بهتری را شکل می‌دهد. اما با ظهور نوآوری‌های صنعتی چنین عقایدی به تدریج کم‌رنگ شد (Gardner et al., 1996).

در نظام آموزش عالی آمریکا در سال ۱۹۰۰ کمیته امتحانات ورودی کالج‌ها به منظور اتخاذ تصمیمات لازم جهت پذیرش دانشجوی به صورت هماهنگ شکل گرفت. روش معمول این بود که ارزیابی برگه‌های امتحان به شکل کلی (و نه بر اساس نمرات دقیق) صورت گیرد تا قابلیت متقاضی را برای پذیرش در دانشگاه مشخص نماید. عدم وجود عینیت و دقت کافی در این‌گونه ارزیابی‌ها و کم‌بودن بازده آنها، در کنار گرایش اوایل قرن بیستم به استفاده از تست‌های هوش راه را به سوی سیستم‌های سنجشی گشود که سؤالات آن‌ها فقط جواب صحیح یا غلط داشتند. اولین نوع از چنین آزمون‌هایی با الهام از امتحانات دقیقی که برای استخدام نظامیان در جنگ جهانی اول برگزار شد شکل گرفت و آزمون سنجش آمادگی مدرسه‌ای (SAT)^۲ نام گرفت. این آزمون برای اولین بار در سال ۱۹۲۶ برگزار شد. حدود سی سال بعد امتحان کالج آمریکا (ACT)^۳ به‌کار گرفته شد (McDonald et al., 2001a; McDonald et al., 2001b).

روش‌های سنجش کنونی

امروزه آزمون‌های عمومی استاندارد و تست‌های انتخاب‌گر (آمادگی سنجی / موفقیت سنجی) ابزار اصلی برای پذیرش در سطح آموزش عالی محسوب می‌شوند. غالباً موفقیت در امتحانات دبیرستان و به‌خصوص آزمون نهایی دوره آموزش متوسطه به‌عنوان اولین ملاک در این زمینه به‌کار گرفته می‌شود. علاوه بر آن یک (یا بیش از یک) امتحان دیگر مراحل بعدی گزینش را برای ورود به دانشگاه فراهم می‌آورد و به‌عنوان ملاک دوم منظور می‌گردد. در واقع این ملاک‌ها به‌عنوان نشانگر توانایی و موفقیت آتی متقاضیان در یادگیری رشته‌ای محسوب می‌گردد که داوطلب تحصیل در آن شده است. سیستم‌های آموزش عالی هر یک اوزان متفاوتی برای ملاک نوع اول و دوم قایل می‌شوند (Izadi, 2002).

برخی از رشته‌ها مانند معماری حول محور خلاقیت و طراحی شکل می‌گیرد و علاوه بر توانایی‌های ریاضی و کلامی شیوه‌های تفکر و خلاقیت طراحی نیز در آن از اهمیت بیشتری برخوردار است (Cross, 1995). این امر یکی از دلایلی است که باعث می‌شود قدرت پیش‌بینی آزمون‌های ورودی این رشته‌ها در مورد موفقیت در تحصیلات دانشگاهی بسیار کم و پایین باشد (Sear, 1983; Bourner & Hamed, 1987; Peers & Johnston, 1994). بنابراین ضرورت بررسی بیشتر برای دستیابی به روش‌های صحیح انتخاب دانشجوی در این رشته‌ها مشهود است.

در زمینه قدرت پیش‌بینی ملاک‌های انتخاب دانشجوی از عملکرد دانشگاهی داوطلبان پژوهش‌های چندی صورت گرفته است. استرینگر^۴ (1971) ارتباط بین نمرات تست‌های «درک فضایی» داوطلبان را با عملکرد تحصیلی آن‌ها در طول سال اول رشته معماری مورد مطالعه قرار داد و به نتیجه همبستگی ۰/۵۴ دست یافت که نتیجه آماری قابل توجهی است و نتیجه مشابهی نیز در مورد پیش‌بینی نمرات طراحی فنی به‌دست آورد. در این مورد همبستگی مشابهی در مورد پیش‌بینی درس‌های کلامی نظیر تئوری طراحی، فلسفه و تاریخ معماری دیده نشد.

دومر و جانسون^۵ (1982) مطالعاتی را بر روی نمونه‌ای شامل ۵۷۱ دانشجو انجام دادند تا عوامل علمی و غیرعلمی را در رابطه با پیش‌بینی موفقیت تحصیلی دانشگاهی آنان شناسایی کنند.

در نهایت بهترین عامل پیش‌بینی کننده نمرات معدل دبیرستان شناخته شد و نمرات تست ACT نیز از عوامل مؤثر به‌شمار آمد.

شریدان و باو^۷ (1996) طیف وسیعی از ارتباطات بالقوه مابین امتیازات ورودی دانشجویان را در مقایسه با عملکرد دانشگاهی آنان در دانشکده معماری دانشگاه لیورپول مورد مطالعه قرار دادند. نتایج تحقیق حاکی از آن بود که هیچ ارتباط مستقیمی مابین نمرات پیش‌دانشگاهی و عملکرد دانشگاه وجود نداشت و شرط قرار دادن موضوعات درسی خاص برای گزینش دانشجو قابل توجیه نبود.

چوبوکچو^۸ (2009) طی یک مطالعه وضعیت تحصیلی ۲۳۳ دانشجوی معماری و برنامه‌ریزی شهری (۱۳۹ نفر رشته معماری و ۹۴ نفر رشته برنامه‌ریزی) را در دانشگاه دوکوز ایلول^۹ شهر ازمیر با شرایط پذیرش آن‌ها در دانشگاه مقایسه می‌کند. به این منظور نمرات آزمون سراسری متمرکز ورود به دانشگاه را با معدل کل نمرات دانشگاه پس از فارغ‌التحصیل شدن مورد بررسی قرار می‌دهد و به این نتیجه می‌رسد که همبستگی بین این دو سری نمره وجود ندارد و هیچ ارتباط قابل توجهی برای موفقیت دانشجویان برتر امتحان ورودی در دانشگاه به‌چشم نمی‌خورد. این موضوع در مورد رتبه‌های پایین نیز صادق است.

جمع‌بندی مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که نمرات علمی محض و ارزیابی‌های مبتنی بر دروس حفظی توانایی پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانشجویان را در رشته‌های معماری و نظایر آن (به‌خصوص در زمینه طراحی) را ندارند. در بسیاری از پژوهش‌ها ارتباط کم و ناچیز بین نمرات آزمون‌های ورودی با نمرات دانشگاهی در رشته معماری مشاهده شده است. استفاده از روش‌های تکمیلی و غیردرسی یا آزمون‌هایی که مشابهت و نزدیکی بیشتری با عملکرد آتی دانشجویان دارد (مثل معدل سال اول دانشگاه) می‌تواند توانایی پیش‌بینی عملکرد دانشجو در دانشگاه را افزایش دهد (Izadi, 2002).

با توجه به تنوع مطالب حاصل از مطالعه منابع مکتوب بررسی روش‌های انتخاب دانشجو در چند کشور به‌عنوان نمونه می‌تواند به غنای مطالعات فوق‌افزوده و به نتیجه‌گیری صحیح‌تر کمک نماید. به این منظور نه کشور از نقاط مختلف دنیا برگزیده شده‌اند تا به‌عنوان نمونه مورد بررسی قرار گیرند. این نه کشور نماینده فرهنگ‌ها و تجربیات مختلفی از سراسر جهان خواهند بود که جمع‌بندی روش‌های انتخاب دانشجوی آن‌ها و مقایسه آن‌ها با ایران در سایه نتایج حاصل از مطالعه منابع مکتوب شاید بتواند به ارائه راه‌حل‌های مطلوبی در این زمینه کمک نماید.

نمونه‌های مورد مطالعه از جامعه کلی

به‌منظور انجام مطالعه تطبیقی و بنابر پیشنهاد سازمان سنجش و آموزش کشور، نه کشور آمریکا، انگلستان، برزیل، ترکیه، چین، فرانسه، کره، مالزی و هند به‌عنوان جوامع مورد نیاز برای کسب اطلاعات و انجام پژوهش برگزیده شد. در کشورهایی که روش متمرکز انتخاب دانشجو وجود دارد، خصوصیات آن روش جستجو شده است و در کشورهایی که دانشگاه‌ها از روش‌های گوناگون پذیرش استفاده می‌کنند، در هر کشور دو دانشگاه معتبر آن مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است.

در مطالعات تطبیقی در ابتدا باید شاخص‌های لازم جهت جمع‌آوری اطلاعات تعیین و معرفی شود. به این منظور با استفاده از نتایج بررسی منابع مکتوب و پیشینه تحقیق مؤلفه‌های مهم در این زمینه به قرار زیر تعیین می‌گردد.

شیوه انتخاب متمرکز یا غیرمتمرکز داوطلبان، زمان ارزیابی؛ قبل از ورود به دانشگاه یا حین تحصیل، هیئت مسئول انتخاب دانشجو و میزان استقلال و دخالت دانشگاه‌ها در این زمینه، بخش‌های مختلف فرآیند انتخاب دانشجو (شامل آزمون سراسری و امتحان ورودی)، مصاحبه، بیانیه داوطلب و ارائه دلایل انتخاب رشته، معدل دبیرستان و دروس مورد نیاز و نهایتاً نمونه کاری (گزارش مصور از کارهای هنری و عملی انجام شده توسط داوطلب).

ضمن گردآوری مطالب فوق سعی شده است سایر مؤلفه‌ها یا معیارهایی که در اینجا پیش‌بینی نشده ولی در انتخاب دانشجو مؤثر بوده نیز مورد شناسایی قرار گیرد. اطلاعات به‌دست آمده پس از جمع‌آوری، دسته‌بندی و کدگذاری شده است. به این ترتیب به‌تدریج با تنظیم اطلاعات جمع‌آوری شده چارچوبی اطلاعاتی شکل گرفته است تا مقایسه و تعیین تشابه‌ها و اختلاف‌ها با سهولت بیشتری انجام گیرد. در انتها نتایج حاصل با مطالب منتج از مطالعه منابع مکتوب جمع‌بندی شده و پیشنهادهایی در مورد روش‌های انتخاب دانشجو در رشته‌های مورد نظر ارائه شده است. در این بخش روش‌های انتخاب دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در کشورهای مورد نظر معرفی می‌گردد.

انتخاب دانشجو در آمریکا

شرایط لازم برای شرکت در رشته معماری عبارت است از: توانایی لازم در علوم مربوط به فیزیک ساختمان مانند ریاضیات، تصور ذهنی به‌منظور طراحی پروژه‌ها، مهارت کافی در ارائه ایده‌ها به‌صورت شفاهی و نوشتاری، علاقه به علوم انسانی، توانایی طراحی کردن و اسکیس زدن (طراحی خلاقانه یک موضوع غالباً در زمان محدود).

کسب پذیرش برای دوره‌های حرفه‌ای در مقطع کارشناسی معماری نیاز به ارائه نمونه کاری (پورت فولیو) ^{۱۰} دارد. متقاضیان دوره‌های کارشناسی معمولاً باید آزمون SAT و ACT را پشت سر بگذارند (مؤسسه 2010، NAAB، ACSA).

در دانشگاه کرنل ^{۱۱} از آزمون‌های استاندارد SAT و ACT همراه با مهارت‌های نوشتاری استفاده می‌شود و ارائه نمونه کاری داوطلب ضروری است. علاوه بر آن متقاضیان باید ضمن ارائه توصیه‌نامه از ۲ نفر از معلمان دبیرستان خود در مصاحبه نیز شرکت نمایند (دانشگاه کرنل، ۲۰۱۰). در دانشگاه استنفورد ^{۱۲} فرم‌های درخواست داوطلبان ورود به این دانشگاه شامل سؤالاتی درباره خصوصیات فردی، فعالیت‌های فوق برنامه، امتیازات آکادمیک و سایر تجارب آنان است. این مجموعه همچنین با ارائه یک بیانیه فردی کامل می‌شود. ارائه نمرات آزمون‌های SAT و ACT به همراه گزارش مشاور دبیرستان داوطلب و توصیه‌نامه‌هایی از سوی دو نفر از معلمان داوطلب ضروری است. داوطلبانی که استعداد خاصی در هنر، رقص، تئاتر، موزیک و ... دارند می‌توانند مدارک مربوط را ارسال نمایند (دانشگاه استنفورد، ۲۰۱۰).

شیوه پذیرش دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در آمریکا به شرح زیر خلاصه می‌شود:

مدرک و رشته تحصیلی مورد نیاز به پایان رساندن تحصیلات دبیرستان

نحوه پذیرش غیرمتمرکز و پذیرش بر اساس نتایج آزمون‌ها، مصاحبه حضوری یا بیانیه شخصی، نمونه کاری، توصیه‌نامه از دو تن از معلمان

آزمون‌های ورودی

آزمون‌های استاندارد SAT یا ACT

نحوه بررسی تجارب گذشته متقاضیان

پاسخ به سؤالات مصاحبه، کارهای هنری فرد،
معدل دبیرستان، رتبه فرد در کلاس

سازمان‌های دخیل در انتخاب دانشجو

کمیته کالج‌ها و امتحان کالج‌های آمریکا و عمدتاً
دانشگاه مربوطه

انتخاب دانشجو در انگلستان

اگرچه سیستم هماهنگ‌کننده^{۱۲} UCAS در انگلستان وظیفه مدیریت و هماهنگی درخواست‌های متقاضیان ورود به دانشگاه را در مقطع کارشناسی بر عهده دارد، ولیکن تعیین شرایط انتخاب دانشجو به صورت مستقل به دانشگاه‌ها سپرده شده است. دوره A-Level معادل دوره پیش‌دانشگاهی بوده و گذراندن آن شرط ورود به دانشگاه است. طول این دوره به صورت معمول دو سال است و طی این دوره که بعد از دوره GCSE (دبیرستان) گذرانده می‌شود دانش‌آموزان حداقل سه درس را در رابطه با رشته تحصیلی آتی خود در دانشگاه انتخاب می‌کنند. نمرات کسب شده در امتحانات این دروس به عنوان سوابق تحصیلی مورد اعتماد در فرآیند انتخاب دانشجو توسط دانشگاه به کار گرفته می‌شود (مؤسسه UCAS، ۲۰۱۰). بنابراین با توجه به غیرمتمرکز بودن شیوه پذیرش دانشجو در مقطع لیسانس در این کشور، ملاک‌های پذیرش دو دانشگاه برتر در زمینه معماری و شهرسازی ارائه می‌گردد

در دانشگاه کمبریج برای ورود به رشته معماری درس پیش‌دانشگاهی خاصی مد نظر نیست، ولی بررسی‌های انجام شده در دانشگاه نشان می‌دهد که داوطلبانی که با نمرات علوم، هنر و یا علوم انسانی پذیرفته شده‌اند در رشته معماری موفق‌تر بوده‌اند. داوطلبان باید توانایی‌های خود در زمینه نگارش را از طریق بیانیه دبیرستان که مورد تأیید مربی داوطلب قرار گرفته است ارائه نمایند. گذشته از آن مهارت در ریاضیات و توانایی هنری در پذیرش رشته معماری نقش مهمی ایفا می‌کند. دارا بودن سه نمره در A-Levels (A*AA) برای داوطلبان رشته معماری ضروری است. نمرات ارسالی و معرفی‌نامه‌های داوطلبان در دعوت آنان جهت مصاحبه نقش دارند. مصاحبه جهت سنجش توانایی داوطلبان در رویارویی با مسایل پیچیده و ارائه راه‌حل برای آن صورت می‌گیرد و هدف آن ارزیابی حافظه داوطلبان نیست. تمامی داوطلبان باید در زمان مصاحبه نمونه‌ای کاری ارائه دهند و هدف از بررسی آن ارزیابی استعداد، خلاقیت و توانایی‌های هنری داوطلبان و نیز تفسیر و درک فضاهای دوبعدی و سه‌بعدی است. در بعضی کالج‌های این دانشگاه از داوطلبان خواسته می‌شود که مقاله‌ای کوتاه در رابطه با موضوعی معین (عموماً در رابطه با مسایل روز معماری) بنویسند. در برخی کالج‌ها نیز داوطلبان پیش از مصاحبه از طریق یک آزمون کتبی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند که به صورت امتحان کتبی و یا آزمون طراحی برگزار می‌گردد (دانشگاه کمبریج و کالج‌های وابسته، ۲۰۱۰).

در دانشگاه شفیلد لازمه پذیرش در رشته معماری داشتن حداقل نمره C در زبان انگلیسی و ریاضیات در امتحان GCSE و کسب سه نمره A (AAA) در امتحان A Level است. داوطلبان باید توانایی هنری خود را معرفی نمایند و نمونه کاری از عوامل مهم در انتخاب دانشجو به شمار می‌رود. پذیرش دانشجوی کارشناسی شهرسازی نیز که مانند معماری دوره‌ای سه‌ساله را طی خواهد کرد در دو دانشگاه شفیلد و آکسفورد بررسی می‌شود (دانشگاه شفیلد، ۲۰۱۰).

در دانشگاه آکسفورد ضمن توجه به نمره ریاضیات و انگلیسی آزمون GCSE، حداقل نمرات BBC در A-Level برای داوطلبان رشته شهرسازی مد نظر قرار دارد و علاوه بر آن، داوطلبان باید در مصاحبه نیز شرکت نمایند (دانشگاه آکسفورد بروکز، ۲۰۱۰).

در دانشگاه شفیلد شرط عمومی ورود به دانشگاه برخوردار از GCSE در زبان انگلیسی و ریاضیات با حداقل نمره C است. در مقطع کارشناسی برنامه‌ریزی شهری موضوع درسی خاصی جهت ورود به این رشته مد نظر نیست، اگرچه گذراندن موضوعات مرتبط با علوم اجتماعی نظیر جغرافیا، سیاست، اقتصاد، روان‌شناسی و غیره می‌تواند مفید باشد. آنچه بیش از همه حایز اهمیت است، علاقمندی داوطلبان به برنامه‌ریزی است که ضمن درخواست آن‌ها (فرم‌های UCAS و بیانیه شخصی) منعکس می‌شود.

شیوه پذیرش دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در کشور انگلستان به شرح زیر خلاصه می‌شود:

مدرک و رشته تحصیلی مورد نیاز
مدرک پایان تحصیلات دبیرستان و پیش‌دانشگاهی (بعضی از دروس مرتبط با رشته ارجحیت دارد)

نحوه پذیرش
غیرمتمرکز، با تعیین حداقل نمره در GCSE و A Levels و مصاحبه حضوری یا بیانیه شخصی، نمونه کاری، توصیه‌نامه از دو تن از معلمان

آزمون تخصصی و موضوعات آن
(رشته معماری)
آزمون تشریحی و طراحی در برخی کالج‌ها، یا انشاء در مورد مسایل روز معماری

نحوه بررسی تجارب گذشته داوطلب
فرم درخواست داوطلب (UCAS و SAQ)، بررسی نمونه کاری، بیانیه مدرسه و یا کالج، معرفی‌نامه، مصاحبه، کارنامه دبیرستان

مسئولین انتخاب دانشجو
مدیر گروه آموزشی، مدرسین دانشکده و سازمان مرکزی پذیرش دانشگاه

انتخاب دانشجو در برزیل

دوره تحصیلات کارشناسی معماری در برزیل که به اخذ یک دیپلم حرفه‌ای ختم می‌شود پنج‌سال به طول می‌انجامد. کلیه کاندیداهایی که مایل هستند وارد دانشگاه شوند باید در امتحان عمومی وستیبولار^{۱۴} شرکت کنند. این امتحان یک هفته به طول می‌انجامد و عموماً در سال یک‌بار و در بعضی از دانشگاه‌های خصوصی دوبار انجام می‌شود. نحوه برگزاری این امتحان در دانشگاه‌های مختلف متفاوت است، ولی عمدتاً مباحث درسی دوره دبیرستان را شامل می‌شود که عبارت است از ریاضی، فیزیک، شیمی، بیولوژی، تاریخ، جغرافی و زبان و ادبیات پرتغالی؛ به‌همراه یک زبان خارجی که معمولاً زبان انگلیسی است. اولین مرحله که مرحله حذفی به‌شمار می‌آید از سؤالات چندجوابی تشکیل شده است و حدود یک تا دو ماه قبل از امتحان اصلی انجام می‌شود. در این مرحله کف یا حداقل نمره برای ورود به مرحله بعدی تعیین می‌شود تا داوطلب پس از کسب آن

برای شرکت در امتحان اصلی مجاز شمرده گردد (دانشگاه سائوپولو، دانشگاه ریودوژانیرو و دانشگاه کمپیناس، ۲۰۱۰).

در سال‌های اخیر ضوابط پذیرش دانشجو به کلی تغییر کرده است. در حال حاضر داوطلبانی که در هر شهر و استان برزیل باشند قادر خواهند بود که تقاضای خود را برای ورود به رشته‌هایی که در یک سیستم یکپارچه قرار دارند ارسال نمایند. متقاضیان بر مبنای نتایج امتحانات دوره متوسطه که به صورت سراسری برگزار می‌شود رتبه‌بندی شده جاهای خالی در رشته مورد تقاضای خود را پر خواهند کرد. در حقیقت هر دانشگاه برزیلی، دولتی یا خصوصی می‌تواند در صورت تمایل به این سیستم یکپارچه ملحق شود و دانشجویان جدیدالورود خود را بر مبنای نمرات دوره متوسطه انتخاب نماید.

شیوه پذیرش دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در کشور برزیل به شرح زیر خلاصه می‌شود:

مدرک و رشته تحصیلی	تحصیلات پایان دبیرستان و قبولی در آزمون ورودی دانشگاه‌ها
مورد نیاز	برای رشته‌های مهندسی دروس ریاضی، فیزیک و شیمی
نحوه پذیرش	متمركز و غیرمتمركز (از طریق آزمون ورودی کلیه دانشگاه‌ها)
آزمون‌های ورودی	آزمون ورودی وستیبولار از دو مرحله تشکیل می‌شود. مرحله اول (حذفی) تستی است و مرحله دوم تخصصی است.
نحوه بررسی تجارب گذشته متقاضیان	استفاده از امتحان سراسری پایان دبیرستان برای سنجش وضعیت تحصیلی گذشته متقاضیان
سازمان‌های دخیل در انتخاب دانشجو	مؤسسات دولتی برگزار کننده امتحانات سراسری پایان دبیرستان و مؤسسه مرکزی برای ارسال تقاضای ورود به دانشگاه؛ شورای پذیرش دانشگاه که به‌طور مستقل عمل می‌کند.
سایر	در حال حاضر در کشور برزیل دو شیوه انتخاب دانشجو وجود دارد. شیوه متمركز که با استفاده از نمرات امتحانات سراسری دوره دبیرستان عمل می‌کند. روش غیرمتمركز که هر دانشگاه در صورت تمایل با برگزاری امتحانات مستقل دانشجویان جدیدالورود را انتخاب می‌نماید.

انتخاب دانشجو در ترکیه

در کشور ترکیه در پایان دوره ۴ ساله دبیرستان، دانش‌آموزان از طریق آزمون سراسری متمركز جهت ادامه تحصیل در دانشگاه و یا مدارس عالی تخصصی انتخاب می‌شوند. دانش‌آموزان می‌توانند با شرکت در آزمون مرتبط با رشته دبیرستان خود وارد دانشگاه شوند. برای اولین بار در سال ۱۹۶۰ دانشگاه‌ها با یکدیگر هماهنگ شده و «شورای تحصیلات تکمیلی» و زیر مجموعه‌ای با نام «مرکز پذیرش و جابجایی دانشجو» (OSYM) را تأسیس کرده و آزمون انتخاب دانشجو (OSS) را پایه‌گذاری نمودند (شورای آموزش عالی ترکیه YOK، ۲۰۱۰؛ مرکز پذیرش و جابه‌جایی

دانشجو (OSYM، ۲۰۱۰). آزمون در حال حاضر از دو مرحله تشکیل می‌شود. پس از موفقیت در آزمون اول و با قبولی در مرحله دوم دانش‌آموزان مجاز ورود به دانشگاه هستند. دانش‌آموزانی که به‌تنهایی در مرحله اول آزمون شرکت می‌کنند و نمره قبولی را کسب می‌نمایند مجاز به ثبت نام در رشته‌های کاردانی خواهند بود. پس از کسب نمره مورد نظر داوطلبان به انتخاب رشته‌های مورد علاقه خود به‌ترتیب اولویت می‌پردازند (دانشگاه بوگازیچی، ۲۰۱۰). شیوه پذیرش دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در ترکیه به شرح زیر خلاصه می‌شود:

نحوه پذیرش	متمرکز
مدارک مورد نیاز	دیپلم دبیرستانی
نحوه برگزاری آزمون	تستی
موضوعات آزمون	ریاضیات، علوم، علوم کاربردی، علوم اجتماعی
نحوه بررسی تجارب گذشته	معدل دبیرستانی
سازمان‌ها و افراد دخیل در انتخاب	مرکز انتخاب و پذیرش دانشجو (زیر نظر وزارت علوم)

انتخاب دانشجو در چین

آزمون ملی ورودی آموزش عالی^{۱۵} که در چین با نام گوا کوا^{۱۶} شناخته می‌شود، آزمونی است که به‌طور سالیانه در جمهوری چین برگزار می‌گردد. این آزمون پیش‌نیاز ورود به مقطع لیسانس تمامی مؤسسات آموزش عالی در چین است. این آزمون معمولاً مخصوص دانش‌آموزان سال آخر دبیرستان است. اگرچه از سال ۲۰۰۱ محدودیت سنی از شرایط آزمون‌دهندگان حذف شده است. در نواحی گوناگون، داوطلبان می‌توانند در سه مقطع پیش از برگزاری آزمون، پس از برگزاری آن و یا پس از اعلام نتایج آزمون به انتخاب رشته بپردازند. به‌طور کلی دانشگاه‌های چین به چهار سطح تقسیم می‌شوند. بالاترین سطح مربوط به دانشگاه‌های ملی و پس از آن دانشگاه‌های استانی، دانشگاه‌های محلی و در نهایت کالج‌های دو تا سه‌ساله است. داوطلبان می‌توانند به انتخاب ۴ تا ۶ رشته بپردازند. معیار پذیرش تمامی دانشگاه‌های چین همان آزمون سراسری است. در خصوص رشته معماری و شهرسازی نیز، تنها معیار پذیرش همان آزمون سراسری است (سلیت و کانادا، ۲۰۱۰).

شیوه پذیرش دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در چین به‌شرح زیر خلاصه می‌شود:

نحوه پذیرش	متمرکز
مدارک مورد نیاز	مدرک پایان دوره دبیرستان
رشته تحصیلی مورد نیاز	علوم
نحوه برگزاری آزمون	تستی و تشریحی (با پاسخ کوتاه)
موضوعات آزمون	زبان انگلیسی، ریاضیات، چینی، فیزیک و شیمی

نحوه بررسی تجارب گذشته استعمال از دبیرستان (در برخی استان‌ها)

سازمان‌ها و افراد دخیل در انتخاب سازمان ملی آزمون و در برخی استان‌ها، استانداری و شهرداری

انتخاب دانشجو در فرانسه

سیستم پذیرش دانشجو در فرانسه با سایر کشورها متفاوت است. پس از درخواست متقاضی برای پذیرش در دانشگاه‌های فرانسه، دانشگاه عملکرد دانشجو را در دوره‌های تحصیلی قبلی در رشته‌ای که دانشجو درخواست پذیرش کرده است مورد بررسی قرار می‌دهد. مؤسسات عالی آموزشی دارای آزمون ورودی خاص هستند و دانشجویان محدودی را در رشته‌هایی که برای آن‌ها فرصت شغلی خوبی فراهم است، می‌پذیرند. معیارهایی که به صورت عمومی برای همه دانشگاه‌ها و مؤسسات عالی آموزشی دارای اهمیت است شامل موارد زیر است: نتایج دوره‌های تحصیلی داوطلب (متوسط نمرات، داشتن بورس و...) استعدادهای فردی، توصیه‌نامه، سرگرمی‌ها و علایق فردی و دانش فرد در مورد موضوعات روز در فرانسه و نمونه کاری (دانشگاه ماری، پاریس لاولیه، پاریس بلویل، دانشگاه استراسبرگ و دانشگاه نانس، ۲۰۱۰).

شیوه پذیرش دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در فرانسه به شرح زیر خلاصه می‌شود:

مدرک و رشته تحصیلی مورد نیاز دیپلم رسمی (Baccalaureat) مبنی بر پایان تحصیلات دبیرستان، پذیرش در دانشگاه‌های (ویژه) Grand Ecoles از طریق آزمون مخصوص هر دانشگاه

نحوه پذیرش غیرمتمرکز، در دانشگاه‌های ملی از طریق مصاحبه و توصیه‌نامه و در دانشگاه‌های ویژه از طریق آزمون و مصاحبه

آزمون‌های ورودی آزمون ویژه هر دانشگاه + آزمون زبان فرانسه

نحوه بررسی تجارب گذشته متقاضیان از طریق بررسی نمونه کاری فرد، مصاحبه فردی، بیانیه فردی، توصیه‌نامه یکی از معلمان

سازمان‌های دخیل در انتخاب دانشجو دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی

انتخاب دانشجو در کره جنوبی

با توجه به تعداد زیاد متقاضیان ورود به دانشگاه، نحوه گزینش دانشجو در اکثر دانشگاه‌های کره بر اساس آزمون سراسری با نام آزمون سنجش توانایی ورود به دانشگاه^{۱۷} (CSAT) است. میزان اهمیت این آزمون در پذیرش دانشجوی معماری و شهرسازی که در کره جنوبی زیرمجموعه دانشکده‌های مهندسی محسوب می‌شود، در دانشگاه‌های مختلف کره متفاوت است. آنچه اخیراً در سیستم آموزشی کره به چشم می‌خورد تمایل وزارت آموزش، علوم و تحقیقات کره برای غیرمتمرکز نمودن پذیرش دانشجو است و تحقیقاتی نیز در این زمینه آغاز شده است. برخی از دانشگاه‌ها نظیر دانشگاه هانگیک^{۱۸} نیز تصمیم به تغییر نحوه پذیرش دانشجو در رشته‌های هنر

از سال ۲۰۱۲ دارند، به این صورت که هیچ آزمونی از این دانشجویان گرفته نخواهد شد و ملاک پذیرش آن‌ها بر اساس نمونه کارها و مصاحبه شخصی خواهد بود (وزارت آموزش، علوم و تکنولوژی، دانشگاه کره، دانشگاه سئول، دانشگاه استیت، ۲۰۱۰)

شیوه پذیرش دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در کره جنوبی به شرح زیر خلاصه می‌شود:

نحوه پذیرش	نیمه‌متمرکز (آزمون سراسری + آزمون دانشگاه)
مدارک مورد نیاز	دیپلم دبیرستانی
نحوه برگزاری آزمون	تستی و تشریحی با پاسخ کوتاه
موضوعات آزمون	زبان کره‌ای، ریاضیات، زبان انگلیسی
نحوه بررسی تجارب گذشته	نمرات دبیرستانی
سازمان‌ها و افراد دخیل در انتخاب	مؤسسه آموزش و سنجش کره (زیر نظر سازمان آموزش، علوم و فناوری)
گرایش رشته	تکنیکی
سایر موارد	آزمون مقاله‌نویسی، مصاحبه فردی

انتخاب دانشجوی در مالزی

سیستم آموزش در مدارس مالزی از سیستم آموزشی انگلستان شبیه‌سازی شده است، بنابراین داوطلبان برای ورود به دانشگاه باید دو سری امتحان را سپری کنند. امتحان پایان دوره دبیرستان (معادل GCSE در انگلستان) که SPM خوانده می‌شود و امتحان پایان دوره پیش‌دانشگاهی (معادل A levels) که STPM نامیده می‌شود. اکثر دانشگاه‌ها حداقل ۴ درس را برای ورود به دانشگاه لازم می‌دانند (دانشگاه اسلامی، دانشگاه تیلور، دانشگاه تکنولوژی و دانشگاه UCSI).

شیوه انتخاب دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در کشور مالزی به شرح زیر خلاصه می‌شود:

مدرک و رشته تحصیلی مورد نیاز	مجموعه نمرات دیپلم دبیرستان و نمرات پیش‌دانشگاهی، نمره لازم در حداقل دو درس از موضوعات فیزیک، شیمی، بیولوژی یا ریاضی و علوم کامپیوتر
نحوه پذیرش	غیرمتمرکز، بر مبنای نتایج آزمون‌ها و مصاحبه حضور

آزمون‌های ورودی	STPM (برای دانشجویان بومی مالزی) GCE A-Level (برای دانشجویان بین‌المللی) MUET (آزمون زبان انگلیسی مخصوص مالزی برای دانشگاه‌های دولتی)
-----------------	--

نحوه بررسی تجارب گذشته متقاضیان مصاحبه، نمرات دبیرستان
 سازمان‌های دخیل در انتخاب دانشجو دانشگاه مربوطه و کنگره امتحانات مالزی
 (برگزار کننده امتحانات STPM و MUET)

انتخاب دانشجو در هندوستان

آزمون سنجش استعداد در رشته معماری^{۱۱} (NATA) آزمونی است که استعدادهای متقاضیان در زمینه‌های طراحی، حس ادراک تناسبات، حساسیت‌های زیبایی‌شناسی، قابلیت تفکر انتقادی و سایر زمینه‌ها را اندازه می‌گیرد. امتحان NATA برای پذیرش در سال اول کارشناسی معماری در دانشگاه‌های کشور هندوستان ضروری است. این امتحان توسط مؤسسه ملی مطالعات پیشرفته در معماری ۲۰ هدایت می‌شود که واحد آکادمیک انجمن معماری^{۱۲} است (آزمون NATA 2010).

آزمون NATA دارای دو بخش است و استعدادهای افراد را در زمینه‌های حساسیت‌های زیبایی‌شناختی (درک سه‌بعدی، درک استدلالی و...) و مهارت در طراحی می‌سنجد. برگه‌های طراحی توسط افراد معین در غیاب شرکت‌کنندگان تصحیح می‌شود و نمرات در شبکه اینترنت مربوط به آزمون قرار می‌گیرد.

آزمون AIEEE آزمون دیگری است که توسط (CBSE)^{۱۳} کمیته مرکزی تحصیلات متوسطه در هند برگزار می‌شود. این آزمون از سال ۲۰۰۲ و به‌منظور پذیرش در رشته‌های معماری و مهندسی برگزار می‌شود و در ۳۰ دانشگاه مختلف دارای اعتبار است. اگرچه برای شرکت در دوره ۵ ساله معماری آزمون NATA مورد نیاز است، ولی بعضی از دانشگاه‌ها آزمون AIEEE را نیز برای شرکت در دوره لازم می‌دانند. ضمناً این آزمون برای ورود به دوره کارشناسی برنامه‌ریزی شهری لازم است. افرادی که بیش از ۵۰ درصد نمرات آزمون‌های مربوط را در مجموع کسب کرده باشند (در حالی که درس پایه آزمون ریاضی باشد) واجد شرایط پذیرش در دوره کارشناسی برنامه‌ریزی شهری هستند. روند پذیرش دانشجو از طریق امتحان ورودی معماری-مهندسی AIEEE است که توسط کمیته مرکزی تحصیلات متوسطه برگزار می‌شود (آزمون AIEEE، مدرسه معماری و برنامه‌ریزی دهلی نو، ۲۰۱۰).

شیوه پذیرش دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در کشور هندوستان به شرح زیر خلاصه می‌شود:

مدرک و رشته تحصیلی مورد نیاز
 تحصیلات اولیه دبیرستان + ۲ سال تحصیلات از یک کالج معتبر که پایه امتحان آن ریاضی بوده باشد با حداقل ۵۰ درصد مجموع نمرات
 تحصیلات اولیه + ۳ سال تحصیلات که منتهی به دیپلم شناخته شده توسط دولت با حداقل ۵۰ درصد مجموع نمرات شده باشد.
 دیپلم بین‌المللی Baccalaureate بعد از تحصیلات اولیه همراه با حداقل ۵۰ درصد نمره با درس ریاضی به‌عنوان درس اجباری آزمون

نحوه پذیرش نیمه‌متمرکز، شرکت در آزمون ویژه معماری (NATA)
 آزمون‌های ورودی AIEEE، NATA از سال ۲۰۰۲ برای برخی از دانشگاه‌ها
 سازمان‌های دخیل در انتخاب دانشگاه مربوطه، انجمن معماری هند (COA)، مؤسسه ملی مطالعات
 دانشجو پیشرفته در معماری (NIASA)، برگزار کننده آزمون NATA
 CBSE برگزار کننده آزمون AIEEE

انتخاب دانشجو در ایران

برای مقایسه شیوه انتخاب دانشجو در کشورهای مورد نظر با ایران باید به بررسی شرایط ارزیابی داوطلبان در ایران نیز پردازیم. سؤالات آزمون سراسری به صورت تستی است و در دو دفترچه آزمون‌های عمومی و اختصاصی در اختیار داوطلبان قرار می‌گیرد. آزمون در ۵ گروه آزمایشی علوم ریاضی و فنی، علوم تجربی، علوم انسانی، هنر و زبان‌های خارجی برگزار می‌گردد.

رشته‌های معماری و شهرسازی زیر گروه یک آزمون ریاضی و فنی آزمون سراسری محسوب می‌شوند. در هر یک از زیرگروه‌ها، ضرایب دروس اختصاصی متفاوت است. شیوه پذیرش دانشجوی کارشناسی معماری و شهرسازی در ایران به شرح زیر خلاصه می‌شود:

نحوه پذیرش	متمرکز
مدارک مورد نیاز	دیپلم دبیرستانی، گذراندن دوره پیش‌دانشگاهی
رشته تحصیلی مورد نیاز	علوم ریاضی
نحوه برگزاری آزمون	تستی
موضوعات آزمون	زبان و ادبیات فارسی، زبان عربی، معارف و علوم انسانی، زبان انگلیسی، فیزیک، ریاضیات، شیمی
نحوه بررسی تجارب گذشته	معدل دیپلم متوسطه
سازمان‌ها و افراد دخیل در انتخاب	سازمان سنجش آموزش کشور (زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)
سهمی‌ها	سهمی مناطق، سهمیه شاهد و ایثارگر، سهمیه هیئت علمی دانشگاه‌ها

جدول ۱ در زیر به منظور معرفی شرایط انتخاب دانشجو در هر کشور و مقایسه آن‌ها تنظیم شده است.

جدول ۱. گروه‌بندی کشورها با توجه به شرایط انتخاب دانشجوی معماری و برنامه‌ریزی شهری (مقطع کارشناسی)

نام کشور	تعداد کشور	خصوصیات شیوه پذیرش
ترکیه، چین	۲	متمرکز
آمریکا، انگلستان، فرانسه، مالزی	۴	غیرمتمرکز
برزیل، کره، هندوستان	۳	نیمه‌متمرکز یا در فرآیند عدم تمرکز
آمریکا، انگلستان، برزیل، ترکیه چین، کره، مالزی، هندوستان	۸	زمان ارزیابی قبل از ورود به دانشگاه
آمریکا، انگلستان، فرانسه، مالزی	۴	مسئولیت انتخاب: دانشگاه مربوطه
برزیل، کره، هندوستان	۳	مسئولیت انتخاب: دانشگاه و سازمان مرکزی انتخاب دانشجو
ترکیه، چین	۲	مسئولیت انتخاب: سازمان مرکزی انتخاب دانشجو
آمریکا، ترکیه، چین، کره، هندوستان	۵	آزمون سراسری
آمریکا، برزیل، ترکیه، چین، کره، هندوستان	۶	آزمون خاص؛ ضرایب و دروس خاص در آزمون
آمریکا، انگلستان، فرانسه، کره، مالزی	۵	مصاحبه
آمریکا، انگلستان، فرانسه، کره	۴	بیانیه شخصی
آمریکا، انگلستان، برزیل، ترکیه، چین، فرانسه، کره، مالزی، هندوستان	۹	معدل و دروس دبیرستان (با ارزش‌گذاری‌های مختلف)
آمریکا، انگلستان، فرانسه، کره	۴	نمونه کاری
آمریکا، انگلستان، فرانسه	۳	معرفی‌نامه معلمان

منبع: نگارندگان

نتیجه‌گیری

به‌منظور جمع‌بندی نهایی، یافته‌های منتج از منابع مکتوب داخلی و خارجی و اطلاعات به‌دست آمده در مورد کشورهای مورد مطالعه اجمالاً بررسی و مقایسه می‌شود. لازم به یادآوری است که در برخی از کشورها انتخاب دانشجو در رشته‌های معماری و شهرسازی تفاوت چندانی ندارد (کشورهای با روش ارزیابی متمرکز) ضمن اینکه در رشته شهرسازی نتایج دروس علوم انسانی (دبیرستان یا آزمون سراسری) نیز مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. در کشورهایی که از روش غیرمتمرکز استفاده می‌کنند، تکیه اصلی در انتخاب دانشجوی معماری بر طراحی و تجسم فضایی است و این امر غالباً از طریق نمونه کاری بررسی می‌شود و در رشته شهرسازی از طریق مصاحبه و بیانیه شخصی، علاقه داوطلب به موضوعات رشته سنجیده می‌گردد.

با توجه به مؤلفه‌های تعریف شده در مورد شیوه‌های پذیرش دانشجو، کشورهای مورد نظر در جدول شماره ۱ اجمالاً مورد مقایسه قرار گرفته‌اند. با توجه به جدول مذکور از میان نه کشور مورد مطالعه فقط دو کشور به‌صورت متمرکز دانشجو انتخاب می‌کنند. دو کشور در حال تبدیل روش متمرکز به غیرمتمرکز هستند. یک کشور نیمه‌متمرکز عمل می‌کند و چهار کشور به‌صورت غیرمتمرکز و با استقلال دانشکده‌ها به انتخاب دانشجو می‌پردازند. در مجموع اکثریت با کشورهایی است که به‌صورت غیرمتمرکز اقدام به انتخاب دانشجو می‌نمایند. اهمیت نقش بیشتر

دانشگاه‌ها و استقلال آن‌ها در پذیرش دانشجو در مطالعات دیگر نیز مورد تأکید قرار گرفته است (صباغیان، ۱۳۸۶).

مسئولیت انتخاب نهایی دانشجویان در هفت کشور با دانشگاه مربوطه است و در دو مورد سازمان‌های مرکزی برگزاری آزمون به انتخاب دانشجو مبادرت می‌ورزند. در غالب کشورهای مورد مطالعه مؤسسات دولتی خاصی با برگزاری امتحانات نهایی سراسری دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی و آزمون‌های سراسری، مقدمات لازم را برای ارزیابی و انتخاب دانشجو توسط دانشگاه مربوطه فراهم می‌نمایند.

در هشت مورد از نه کشور نمرات دبیرستان و پیش‌دانشگاهی در انتخاب دانشجو نقش دارد. به‌خصوص در رشته‌های مهندسی نمرات ریاضی، علوم پایه و زبان انگلیسی و در برخی موارد در رشته معماری نمرات هنر و علوم انسانی از اهمیت بیشتری برخوردار است. توجه به نمرات دوران دبیرستان در مطالعات دیگری نیز تأیید شده است (زمانی، ۱۳۸۵؛ صباغیان، ۱۳۸۵؛ عقیق، ۱۳۸۶). چهار کشور علاوه بر نمرات دبیرستان از آزمون‌های سراسری و تخصصی ورود به دانشگاه استفاده می‌کنند و فقط در یک کشور (چین) صرفاً آزمون سراسری برای ورود به دانشگاه به‌کار گرفته می‌شود (اگرچه در بعضی از استان‌های این کشور هم از دبیرستان‌های متقاضیان استعلام به عمل می‌آید).

آزمون تخصصی در مورد معماری و شهرسازی چون در گروه مهندسی و فنی قرار دارد غالباً از دروس ریاضی، علوم و زبان خارجی تشکیل می‌شود و البته در یکی از کشورها (هندوستان) گذراندن آزمون طراحی و تجسم فضایی ضروری است.

در پنج کشور مصاحبه جزو مراحل اصلی انتخاب دانشجو است. در چهار کشور از بیانیه شخصی متقاضی برای ارزیابی دلایل انتخاب رشته و میزان علاقه او استفاده می‌شود.

نمونه کاری به‌عنوان بهترین وسیله برای شناخت تجارب قبلی متقاضی و ملاک ارزیابی توانایی‌ها و مهارت‌های هنری او در چهار کشور از اهمیت بالایی برخوردار است و در تعیین استعداد هنری داوطلبان به‌کار گرفته می‌شود. در بعضی موارد نمونه کاری باید به امضاء و تأیید معلمان دبیرستان رسانده شود.

از میان نه کشور مورد بررسی در سه کشور توصیه‌نامه معلمان دوره متوسطه به‌عنوان ملاکی برای ارزیابی کلی توانایی‌های متقاضیان و شناخت خصوصیات شخصی آنان در بررسی‌ها به‌کار می‌رود و در انتخاب دانشجو نقش اساسی دارد.

در نهایت با توجه به نتایج منابع مکتوب و تجارب کشورها در مورد شیوه انتخاب دانشجوی معماری و شهرسازی در ایران پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- عدم تمرکز و استقلال نسبی دانشکده‌های معماری و شهرسازی در انتخاب دانشجو می‌تواند امکان تعریف گرایش‌های مختلف دانشکده‌ها را (به‌خصوص در مورد رشته معماری) فراهم آورده و خط مشی اصلی انتخاب دانشجو را بر مبنای این گرایش تعیین نماید.
- آزمون‌های طراحی ۲۳ به‌عنوان بهترین پیش‌بینی‌کننده توانایی خلاقیت و طراحی داوطلبان به‌شمار می‌رود و لذا استفاده از این آزمون‌ها (به‌خصوص در رشته معماری و یا شهرسازی با گرایش طراحی) می‌تواند در انتخاب دانشجویان مستعد این رشته نقش اساسی داشته باشد.
- از آنجا که مهارت در هر دو زمینه علمی و هنری در موفقیت دانشجو مؤثر است، امکان جبران نمره آزمون‌های هر یک از این دو زمینه از طریق نمرات دیگر باید حذف گردد و با

- تعیین نمره کف برای هریک از این عوامل این امکان فراهم آید که پذیرفته‌شدگان حداقل‌های لازم برای هریک از دو زمینه فوق را دارا باشند.
- نمرات دروس علوم انسانی در رشته شهرسازی و هنر در رشته معماری می‌تواند یکی از ملاک‌های انتخاب دانشجو قرار گیرد.
 - استفاده از عواملی غیرعلمی نظیر مصاحبه، نمونه کاری، بیانیه شخصی و توصیه‌نامه‌های معلمان که در برخی کشورها از ملاک‌های اصلی سنجش استعداد داوطلبان محسوب می‌شود در حال حاضر به دلیل مشکلات اجرایی از نظر صحت آن‌ها توصیه نمی‌شود.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر بر اساس بخش‌هایی از تحقیقی که برای سازمان سنجش آموزش کشور انجام شد تهیه و تدوین گردیده است. بدین‌وسیله از معاونت پژوهشی دانشگاه هنر و سازمان سنجش آموزش کشور که امکان انجام این تحقیق را فراهم نمودند سپاسگزاری می‌گردد. خانم‌ها زهرا آزاد و مونا تراشی در جمع‌آوری اطلاعات کمک فراوانی نمودند که از آنان نیز قدردانی به عمل می‌آید.

پی‌نوشت‌ها

1. Gardner
 2. Rowntree
 3. Scholastic Aptitude Test
 4. American College Testing
 5. Stringer
 6. Domer and Johnson
 7. Sheridan and Bowe
 8. Cubukcu
 9. Dokuz Eylul
 10. Portfolio
 11. Cornell University
 12. Stanford University
 13. UCAS (University and College Admission Service)
 14. Vestibular
 15. National Higher Education Entrance Examination
 16. Gao Koa
 17. College Scholastic Ability Test
 18. Hongik University
 19. National Aptitude Test in Architecture
 20. National Institute of Advanced Studies in Architecture
 21. Council of Architecture
 22. Central Board Of Secondary Education
۲۲. منظور از آزمون طراحی صرفاً توانایی ترسیمات ماهرانه دست آزاد نیست و باید جنبه‌های تفکر طراحانه و خلاقیت را نیز شامل شود.

منابع

- ایزدی، عباس‌علی (۱۳۸۲) «انتخاب دانشجویان برای تحصیل در رشته معماری: ضرورت بازنگری و مطالعه جامع‌تر»، مجموعه مقالات دومین همایش آموزش معماری، بررسی چالش‌ها جستجوی راهکارها، دانشگاه تهران.
- درودگر، قاسم (۱۳۸۲) «گزارشی از برنامه‌های آموزش هنر و معماری پیش از دانشگاه»، مجموعه مقالات دومین همایش آموزش معماری، بررسی چالش‌ها جستجوی راهکارها، دانشگاه تهران.
- زمانی، غلامحسین (۱۳۸۵) *مطالعه تطبیقی نظام و روش‌های مشاوره و هدایت استعدادها به رشته‌های کشاورزی در چند کشور منتخب*، طرح پژوهشی برای سازمان سنجش آموزش کشور.
- صباغیان، زهرا (۱۳۸۵) *مطالعه تطبیقی نحوه پذیرش دانشجویان در رشته‌های علوم انسانی در ۹ کشور جهان و ایران*، طرح پژوهشی برای سازمان سنجش آموزش کشور.
- عقیق، کمال (۱۳۸۶) *مطالعه تطبیقی چگونگی پذیرش دانشجویان در رشته‌های فنی و مهندسی در ۹ کشور جهان و مقایسه آن با ایران*، طرح پژوهشی برای سازمان سنجش آموزش کشور.
- گلابچی، محمود (۱۳۸۲) «از آموزش سازه در رشته معماری چه انتظاری داریم؟»، مجموعه مقالات دومین همایش آموزش معماری، بررسی چالش‌ها جستجوی راهکارها، دانشگاه تهران.
- Bourner, T. and Hamed, M. (1987) *Entry Qualifications and Degree Performance: Report to CNA Development Services of a research project on the relationship between entry qualifications and degree performance on CNA first degree courses*, London: CNA Development Services Publication.
- Cross, N. (1995) *Discovering Design Ability*; In Buchanan, R. ; Margolin, V. (Eds.) *Discovering Design: Explorations in Design Studies*. University of Chicago Press, Chicago.
- Cubukcu, M. and Cubukcu E. (2009) «Evaluating higher education policy in Turkey: assessment of admission procedure to architecture, planning, and engineering schools,» *International Journal of Education Policy & Leadership*, May 25, 2009, 4 (4).
- Domer, D. E. and Johnson, Jr. A. E. (1982) *Selective Admissions and Academic Success: An Admissions Model for Architecture Students*, College and University, Fall, 19-30.
- Gardner, H. ; Kornhaber, M. L. ; Wake, W. K. (1996) *Intelligence: Multiple Perspectives*, Orlando, Florida, Harcourt Brace College Publishers.
- Gipps, C. and Stobart, G. (1993) *Assessment: A Teachers' Guide to the Issues*, 2nd edition. Hodder and Stoughton, London.
- Izadi, A. (2002) *Student selection criteria for the Study of Architecture*, PhD Thesis. University of Sheffield. UK
- McDonald, A. S.; Newton, P. E. ; Whetton, C. (2001a) «A Pilot of Aptitude Testing for University Entrance», Slough, NFER.
- McDonald, A. S. ; Newton, P. E. ; Whetton, C. ; Benefield, P. (2001b) «Aptitude Testing for University Entrance: A Literature Review,» Slough, NFER.
- Peers, I. S. and Johnston, M. (1994) «Influence of learning context on the relationship between A-level attainment and final degree performance: a meta-analytic review,» *British Journal of Educational Psychology*, 64, 1-18.
- Rowntree, D. (1994) *Assessing Students: How shall we know them?* Kogan Page Ltd., London.
- Sear, K. (1983) «The Correlation between A Level Grades and Degree Results in England and Wales,» *Higher Education*, 12, 609-619.
- Sheridan, L. and Bowe, S. (1996) *Admission to Architecture and Degree Performance: A*

Study of Entrants to the BA Course at the University of Liverpool 1988-1995 (Unpublished Report), The University of Liverpool.

- Stringer, P. (1971) «The role of spatial ability in a first year architecture course,» *Architectural Research and Teaching*, 2(1), 23-33.

منابع اینترنتی

- The National Association of Architecture Boards (NAAB)(2010): Retrieved January,20, 2010 from <http://www.naab.org/>
- The Association of collegiate schools of architecture (2010): retrieved January 15, 2010 from: <https://www.acsa-arch.org/>
- A student site for ACT Test takers (2010): retrieved January, 17, 2010 from: <http://www.actstudent.org/>
- Cornell University (2010) department of Architecture and Planning, retrieved January, 10, 2010 from: <http://www.cornell.edu/>
- Stanford University (2010) department of architecture and planning, retrived January, 12, 2010 from: <http://www.Stanford.edu/>
- Sheffield University (2010) school of architecture, retrieveved January, 8, 2010 from: <http://www.shef.ac.uk/architecture>
- Cambridge University (2010) School of Architecture , retrieved January, 22, 2010 from: www.cam.ac.uk
- University an College Admission Service (2010) Students Application forms, retrieved January, 8, 2010 from: www.ucas.ac.uk/students/apply
- Oxford Brooks University (2010) department of architecture and planning, retrieved March, 12, 2010 from: <http://www.brookes.ac.uk>
- World University ranking (2010) top Universities, retririeved March, 12, 2010, from: <http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2010>
- A council of higher education of turkey (2010)retrieved, February,22,2010 from: www.yok.gov.tr
- Bogazici University Home Page (2010) department of architecture and planning, retrieved January, 19, 2010 from: <http://www.boun.edu.tr/>
- Marseille University (2010) department architecture, retrieved February, 5, 2010 from: www.marseille.archi.fr/
- Belleville university (2010) department of architecture, retrieved February, 4,2010 from: www.paris-belleville.archi.fr/
- Lavillette University (2010) department of architecture retrieved February.10,2010 from: www.paris-lavillette.archi.fr/
- Strasbourg University (2010) department of architecture, retrieved February,10,2010 from: www.strasbourg.archi.fr
- Nancy University (2010) department of architecture, retrieved February 11,2010 from: www.nancy.archi.fr/
- University of Washington (2010) retrieved March,12,2010 from: <http://faculty.washington.edu>
- Ministry of Education, Science and Technology (2010) retrieved April, 10.2010 from: <http://english.mest.go.kr>

- Seoul national University (2010): retrieved April.2, 2010 from: www.useoul.edu
- Korea Institute for Curriculum and Evaluation (2010) retrieve from: <http://www.kice.re.kr>
- Korea University (2010) retrieved February,25,2010 from: www.korea.edu
- International Islamic University Malaysia (2010) retrieved March, 13, 2010 from: <http://www.iium.edu.my/kaed/index.html>
- Limkokwing University of Creative Thechnology (2010) retrieved March, 11, 2010 from: <http://www.limkokwing.net/>
- Taylor's University (2010) Taylor's Education Group retrieved March, 10, 2010 from: <http://www.taylors.edu.my/en/university/schools/architecture>
- UCSI University (2010) UCSI Education Group, retrieved March, 8, 2010 from: <http://www.ucsi.edu.my/index.asp>
- Mara University Technology (2010) department of architectur retrieved March, 27, 2010 from: <http://fspu.uitm.edu.my/department/48-department-of-architecture.html>
- School of Planning and Architecture (2010) retrieved April, 4, 2010 from: <http://www.spa.ac.in/home.aspx>
- Rizvi Education Society (2010) Rizvi Collwge of arts, retrieved April, 5, 2010 from: <http://www.rizvicollege.com/rizcolarchi/introduction.htm>
- CEPT University (2010) Center for Environmental Planning and Technology, retrieved March, 3, 2010 from: <http://www.cept.ac.in/>